

Dějepis Jednoty českých matematiků

Úvodem

In: Václav Posejpal (author): Dějepis Jednoty českých matematiků. K padesátému výročí jejího založení. (Czech). Praha: Jednota českých matematiků, 1912. pp. [III]–V.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/401916>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Úvodem.

Naše české poměry to sebou přinášejí, že národně kulturní instituce, která se může pochlubiti padesátiletým jubileem, vzbuzuje již tím jistou úctu, ježto poukazuje svým vznikem do časných ranních hodin jitra, následovavšího po úsvitu našeho znovuzrození.

Takové padesátileté jubileum slaví v roce 1912 Jednota českých matematiků v Praze. Široká base, již Jednota v našem kulturním a osvětovém snažení zaujímá, opravňuje očekávání, že toto její jubileum dojde širšího povšimnutí, a výboru Jednoty tím vzniká povinnost, tento zájem širší veřejnosti ukojiti způsobem, jenž by byl Jednotě současně ke cti i ku prospěchu.

Jedním z nejlepších prostředků k tomuto cíli vedoucích jest nepochybně osvětlení činnosti a osudů Jednoty střízlivým světlem historické pravdy. Uložil proto výbor Jednoty již ve správním roce 1904—05 tehdejšímu archiváři prof. Jos. Kloboučkovi připravovati k padesátiletí Jednoty její dějiny, když pak prof. Klobouček svých funkcí i této úlohy se vzdal, vnesen týž úkol v listopadu r. 1907 na podepsaného.

Úloha není snadnou, nemají-li žádané dějiny býti pouhým více méně dobrým výtahem z výročních zpráv a různých protokolů. Musí o to jít, činnost Jednoty nejen vypsati, nýbrž i posouditi a správně oceniti. Musí o to jít jednotlivé, často na prvý pohled bezvýznamné události spojití v celek organický, živý a stále proměně podrobený, a v této ustavičné proměnnosti naléztí zákon, zákon vývojový onoho celku, a nejen naléztí, nýbrž i zdůvodniti tento zákon, naléztí všecky determinující vztahy, okolnosti, příčiny, správně oceniti a vyvážití jejich vliv a tak učiniti jasným, proč vývoj šel právě tak, jak

IV

šel a proč ne jinak. Poněvadž těmito vývoj determinujícími příčinami jsou jak všeobecné národní, společenské, politické, hospodářské, zkrátka veřejné poměry, v nichž celek, o nějž jde, žije a kotví, tak na druhé straně osoby zúčastněné, jednotlivci i celé společenské vrstvy, předpokládá správné rozřešení dané úlohy podrobnou znalost jednoho i druhého. Z toho pak jest patrné, jak těžkou jest tato úloha. Avšak stává se ještě těžší okolností, že přímé prameny, z nichž třeba v první řadě látku čerpat, totiž zápisy a protokoly spolkové, podávají ve většině případů o charakteru jmenovaných činitelů poučení jen skrovného.

Ponechávám tudíž laskavému čtenáři posouditi, jak dalece se mi podařilo úlohu předloženou tak rozřešiti, jak toho žádá. Nechť uváží, že k obtížím právě jmenovaným, řekl bych k obtížím rázu objektivního, přistupuje ne menší obtíž povahy subjektivní: nejsem historikem z povolání, nevládnou ani methodou, ani kritikou historickou, také ne potřebnými vědomostmi. Musím proto žádati za použití měřítka co možno mírného při posuzování spisu. Doufám, že opravdová snaha k cíli svrchu vyslovenému jako ideálu vždy co nejvíce se blížíti, snaha, jež mi nikdy během celé práce nescházela, mi bude při tomto posuzování plně přiznána a ochotně k dobru přičtena.

Rozdělení látky podalo se samo sebou. Založení Spolku pro volné přednášky a vyličení ovzduší, ve kterém se to stalo, tvoří první etapu, po níž následuje krátké vyličení života a poměrů v tomto spolku, jež vedly konečně ku změně stanov a založení Jednoty. Historie Jednoty samé pak se přirozeně dělí ve tři části. První, charakterisovaná M. Neunannem, Em. Weyrem a Fr. Houdkem, jest doba mladistvého, rychlého vzrůstu a nadšení, jež majíc Emila Weyra v čele, získává Jednotě brzy jméno evropské. Jest to doba rozvoje a slávy. Avšak odchodem Em. Weyra nastává jisté vystřízlivění a dostávají se příznaky, svědčící o tom, že vzrůst stromu byl příliš náhlý a prudký, strom hnal příliš do květů a plodů a zapomínal na své kořeny. Jednota jest podobna armádě vyčerpanší se samým vítězením. Nastává sbírání nových sil a reorganizace starých. Ke svému štěstí nachází Jednota brzy nejen šťastného a prozíravého reorganisátora, ale též neúnavného

a obětavého pracovníka. Jest to Václav Řehořovský. Konec jeho působení v Jednotě jest pak počátkem éry nové, éry, v níž dosud žijeme, a již právem lze nazvatí dobou rozkvětu.

Vypravování sahá až k poslední valné hromadě, konané dne 8. prosince 1911.

Následuje část, již by bylo vhodné nadepsati slovy »Facta loquuntur«. Jest to část statistická, jež přehledně rekapituluje obsah všeho předcházejícího stručnou mluvou čísel, tabulek a diagramů.

Obzvláštními díky jsem zavázán panu dvornímu radovi prof. Dru. Čeňku Strouhalovi a panu vlád. radovi řediteli Václavu Starému za mnohou a cennou vzpomínku osobní z jejich dlouholeté činnosti v Jednotě, jakož i za ochotu, se kterou se uvolili přečísti celé dílo, pokud bylo ještě v rukopise.

Rovněž díky jsem povinován bývalému předsedovi »Spolku pro volné přednášky«, panu prof. Jos. Vocáskovi v Hradci Králové v. v., a panu Dru. V. Vojtěchovi, assistentu fys. ústavu čes. univ. v Praze, za laškové provedení některých fotografických snímků. Prvnímu z jmenovaných pánů zejména za fotografii pomníku Šimerkova v Praskačce, druhému za fotografie knihovny a čítárny Jednoty ve fysikálním ústavě.

Prosím všech jmenovaných pánů za svolení, bych jim směl vysloviti své díky na tomto místě.

V Praze, dne 8. prosince 1911.

Václav Posejpal.